

Podivuhodná tabu a tresty za jejich porušení

David Seltenreich

Některé činnosti jsou zkrátka tabu a dopustíme-li se jich při příležitosti pro ně nevhodné, staneme se zpravidla obětí rozzuřeného davu, který pohoršen naším konáním, bude do nás tlouci tak dlouho, dokud ještě budeme jevit alespoň drobné známky života, mezi něž patří především přerývané dýchání, supění, chroptění, vyděšené mrkání v rytmu Morseovy abecedy, popřípadě objednávání pravého francouzského šampaňského u číšníka.

Zajímavým fenoménem, nad nímž bych se rád pozastavil, je však fakt, že některé akty, jež jsou tabuizovány v jistých společenských kruzích, jsou v kruzích jiných široce povolovány a naopak. Mám tím na mysli především to, že zatímco na slavnostním banketu při příležitosti udělování význačných cen uměleckých bude říhání, upouštění plynů, mlaskání, srkání a dloubání se pravou rukou v levém uchu přísně zapovězeno a provozování těchto činností povede třeba až k tomu, že Ladislav Špaček usazený po našem boku omdlí a padne hlavou do talíře jemné dršťkové polévky, na zabláceném staveništi mezi dělným lidem, kde k obědu servíruje se plzeňská dvanáctka a tři dny zkažený uzenáč, bude každému toto konání upřímně ukradeno, protože se zde považuje za jakousi součást bontonu. To je asi vcelku jasný a obecně prozkoumaný jev a dal by se z toho snadno vyvodit jednoduchý závěr, že obědvání mezi míchačkami již desátý rok rozestavěné dálnice má zkrátka etiketu rozvolněnější a smí se zde cokoli. To je však mýlka, protože i takováto oblast má svá tabu a není už nepřekvapivé, že jejich zdrojem je právě to, co se naopak na společenském banketu bere se za součást běžného vychování. Je zde tedy vysoké riziko, že budete popotahován, pakliže budete trvat na stolu z indického mahagonu, hedvábném ubruse a lněném kapesníčku, stříbrném příboru a princí z Walesu jako konverzačním společníkovi.

Hle – dva zcela opačné přístupy, jež však vyústí ve shodný závěr – budete opovržen, zatracen a vaše pověst navždy zašlapána do prachu cest. Právě v tomto spatřuji jeden z velkých, snad až vaňkovských paradoxů lidské společnosti. Ani jedna z těchto společenských oblastí totiž není výše nežli ta druhá, protože svá pravidla, jež z nich činí přísně uzavřené kruhy, do nichž není tak snadné vklouznout, mají obě. Přestože jistě najdete zástupce obou dvou těchto složek lidského plemena, kteří vám budou tvrdit, že jsou civilizačně postaveni nad tu druhou, říkám vám já, že mezi ně lze snadno položit rovnítko, které odhalíme právě zjištěním, že obě dvě mají svá

tabu, která střeží snad až příliš horlivě, a že žádná z nich ještě nedosáhla kýženého cíle, tj. žití bez nich.

Poruší-li někdo takové tabu, trest jej, jak jsem naznačil již výše, nemine. Ve viktoriánské Anglii klonili se jistou dobu k opékání zaživa, přičemž takovému provinilci byla již tak hrozivá muka na rožni občas ztěžována ještě předčítáním z díla Charlese Dickense, avšak od těchto metod muselo být později pro přílišnou brutalitu upuštěno. V současné době se proto za nejvhodnější a takřka výhradní torturu pokládá kamenování, ke kterémuž účelu se na každém staveništi nachází dostatek dlažebních kostek. Ty (jelikož obě dvě lidské krajnosti jsou si rovny, jak již víme) musí být nově dodávány i do nejlepších restaurantů, v nichž jsou konány ony proslulé bankety; zde jsou však vzhledem k ceremoniálním zvyklostem většinou ještě před užitím omývány a baleny do krepového papíru.

Není však nakonec nic tak hrozného na takové exekuci, podaří-li se nám před jejím provedením utéci, ač náš prohřešek nebude zcela opomenut ani v takovém případě – hlavním trestem bude nám pak především doživotní vyloučení z dané oblasti společnosti, které se však pod zorným úhlem uchráněného bytí a tří zlatých zubů v dolní dásni jeví být záležitostí vcelku banální. Vyobcování ze společnosti jedné může vám dokonce v té druhé přinést značnou dávku popularity. Proto zdaleka nejhorším, co se vám však může stát, je uvíznutí ve vzduchoprázdnu, kdy jste exkomunikován na obou stranách. Nestává se to naštěstí příliš často, přesto bohužel i takové případy existují, jak mohu doložit z vlastní blízkosti.

Znal jsem kupříkladu jednoho vysoce postaveného bankéře, který byl z titulu své pozice pozván na jakousi význačnou společenskou událost v restauraci hotelu Savoy. Navlečen v nejlepší večerní šat proplouval lадně všemi salonky, tu se bavil s jedním, tu s druhým, až potkal dávného přítele, který se shodou okolností také v mezičase dal na řemeslo bankéřské. Bavili se spolu nějaký čas, nějaký alkohol byl též vypit, číšníci se vznášeli jako duchové mezi hosty, sklenice cinkaly a vše zářilo do chladné noci. Nu a náš bankéř, unesen vši tou nádherou, uzavřel se svým kolegou výhodnou transakcí. Opojen radostí si výskl, povyskočil a následně v té euforii zlíl blízko stojícího německého velvyslance koňakem. Vše rázem ztichlo, jen starý přednosta obchodní komory si odkašlal, všichni na bankéře tak nějak pronikavě hleděli a on cítil, že to přepískl. Bylo však pozdě. Číšníci, ty bestie, rozdávali již dlažební kostky, kdoví, kde je tak rychle sebrali, a jedinou spásu skýtal velké okno vedoucí na ulici. Bankéř jím mrštně proskočil a hnal se dále směrem k Neumětélům. Hlava se mu motala a o několik bloků později narazil na skupinku zlotřilých rváčů. Ti byli na podobné výjevy zvyklí a plni radosti jej uvítali mezi sebou. Konečně zase někdo s kým si mohou zanadávat na horních deset tisíc. Podávali mu lahev s lacinou pálenkou a smáli se do měsíčního mrazu. Bankéř byl však stále zcela bez sebe, před očima měl mlhu, jen ztěžka popadal dech a nevěděl, čím je.

„Smím zaplatit?“ tázal se těch výrostků bodře. „Dýško si nechají. Možná bych si však ještě přesto dal jednu lahev toho vynikajícího ryzlinku. Ano, ano, právě toho. Akcie nám teď nejdou na odbyt. Všiml jste si té nové róby paní Kolbabové? Ukažte, podejte mi ten jídelní lístek. Tak, tak...“

Němě na něj zírali, zrovna jako před chvílí savoyští hosté. Motal se mezi jejich statnými těly jako vítr v bedně a slepý byl jak krtek. Smáli se tomu.

„A kde máte vlastně vůbec kravatu...?“ ohmatával hrud' skrytou v laciné bundě. „Co jste vůbec zač...?“ Rozpřáhl se a vyrazil výrostkovi flašku z ruky. Roztříštila se na chladném chodníku a všechen hřejivý alkohol zmizel v ledových spárách rychleji, než to bylo možné postřehnout.

A tak utíkal poznovu a snad ještě rychleji, protože děti ulice jsou s dlažebními kostkami ještě familiárnější nežli jejich v luxusu chování konkurenti.

Jediným řešením dané situace bylo prohnat si kuli hlavou, což také milý bankéř udělal hned na druhý den ráno. Rodina pak tělo pohodila za hřbitovní zeď, protože to je jediné místo, na něž provinilec tak těžký patří.

Pevně věřím, že vás tento ilustrativní příběh v kombinaci s filozoficky laděným úvodem poučil o aktuálních rizicích, jež vyvstávají z porušování obecně uznaných pravidel společenského styku – a to na obou frontách. Děsíte-li se však nyní toho, jak snadné je upadnout do nemilosti a stát se vydědencem lidského rodu... máte proč. Obavy jsou rozhodně oprávněné, protože jistý si svou pozicí nemůže být nikdo. Řešení existují jen dvě: poustevničit, anebo zbavit svět dlažebních kostek. Newyplníte-li ani jedno, žijete v neustálém nebezpečství...